Bialystok, den 14. Juni 1942
Nr 12

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 Pf.
Цана 20 фиг.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 700. Anzeigenpreise: z. Zt. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
14-га чэрвеня 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700
Цана абвестак паводле лісты цэнаў 1.

ВАЙНА

На ўсходнім фронце, пасьля зьніштажальнай бітвы каля Харкава, якая скончылася дашчэнтным паражэньнем бальшавіцкіх арміяў, цяпер запанавала як быццам зацішша. Чужаземная прэса піша, што гэта **зацішша перад бурай.** Увесь сьвет з затоеным дыханьнем чакае распачацьця зьніштажальнае нямецкае афэнзывы. Відаць, гэтага чакае са страхам і правадыр сусьветнага жыдоўства «бацюшка» Сталін. Як пішуць газэты, ён, сплавіўшы некуды Будзённага і Варашылава, накінуўся цяпер разьюшаным зьверам на «апошняга магікана» маршала Цімашэнку за Харкаўскае паражэньне. Ён быццам яго пагнаў з галоўнага камандаваньня, а цяпер хапаецца, як утапаючы за саломінку, за перадваенных царскіх афіцэраў. Гэтак ён у апошнім часе вызначыў галоўным камандуючым гэнэрала **Шапашнікава, бышага царскага афіцэра.** У гэтым няма нічога дзіўнага, бо нядаўна бязбожны **Сталін зьвяртаўся нават да рымскага папы,** просячы ў яго помачы. Нічога не паможа! На працягу дваццаці гадоў Сталін крывавай рукой нішчыў усіх здольных людзей — інтэлігэнтаў як сярод цывільнага насельніцтва, так і асабліва сярод войска. Баючыся за свой трон, ён усюды бачыў ворагаў і акружыў сябе жыдоўскімі прыхвасьнямі і да нічога няздатнымі крэатурамі. Харкаўская бітва паказала, што **ў савецкім камандаваньні няма ніводнае разумнае галавы.**

За апошні час на ўсходнім фронце адбываліся ваенныя дзеяньні мясцовага характару. Бамбардаваўся ў далейшым **Сэвастопаль.** Моцныя эскадры нямецкіх баёвых самалётаў у стрымгаловых палётах, прабіўшыся праз вагнявую загароду абароны, зьнішчылі склады бэнзыны й партовыя ўладжаньні. Цэлы дзень далёка было відаць зарава шырокіх пажараў і вялізарныя клубы дыму. Адначасова нямецкія зьнішчальнікі нішчылі лётнішчы. Як пасьпяхова вядзецца паветраная вайна нямецкага лятунства, сьведчыць факт, што адна лятунская эскадра асягнула на ўсходнім фронце **за 4 тыдні** (ад 8 мая да 5 чэрвеня) **500 паветраных перамог.** Разам ад пачатку вайны эскадра асягнула ўжо 2000 перамог.

На паўдзённым адрэзку фронту адбіты мясцовыя атакі ворага, у процінаступах здабыта новая тэрыторыя, захоплены палонныя й шмат ваеннага матарыялу. **На сярэднім адрэзку** фронту акружаны далейшыя савецкія ўгрупаваньні. Ня гледзячы на няспрыяючае надвор'е, абруч іх заціснецьня звужваецца. Таксама **на паўночным адрэзку фронту** акружана некалькі савецкіх угрупаваньняў і здабыты новыя мясцовасьці. У Ляпоніі **фронт падходзіць вельмі блізка да Мурманскае** жалезнадарожнае **лініі.** Бальшавікі імкнуцца ўсімі сіламі адкінуць нямецка-фінскія войскі, каб забясьпечыць транспарт па гэтай дарозе. Але правоз транспартаў наагул амаль немагчымы дзякуючы атакам нямецкіх самалётаў. У апошнім часе пашкоджана 6 гандлёвых караблёў у 52.000 БРТ. У Ляпоніі пераможна закончаны баі, якія трывалі некалькі тыдняў. На першых баявых лініях налічана звыш 15000 забітых бальшавікоў. На паўдзённы захад ад Ільменскага возера здабыты бальшавіцкія пазыцыі, прычым тут асабліва вызначыліся дацкія дабравольцы. Лятунства ўсюды актыўна надтрымлівала дзеяньні сухапутных войскаў.

Заўзятыя баі ў Паўночнай Афрыцы, пачатыя адначасова з акцыяй каля Харкава, канчаюцца для Англіі таксама плачэўна, як і для бальшавікоў. Ад пачатку гэтых баёў 26-га мая нямецка-італьянскія войскі здабылі або зьнішчылі звыш 550 танкаў, 200 гарматаў, некалькі сот грузавікоў і захапілі звыш 10.000 палонных. У Кірэнаіцы было цяжка збамбардована некалькі партоў, між імі Тобрук. Бязупынна бамбардуецца Мальта. Яна ўжо няздатна да абароны, і нямецка-італьянскія караблі, як мы ўжо пісалі, могуць амаль без перашкодаў плаваць праз Міжземнае мора. У Афрыцы для Англіі становіцца ўсё больш горача...

Ня могучы выпаўніць дамаганьня Сталіна стварыць другі фронт на заходзе супроць Нямеччыны, Англія стараецца спадабацца гэтаму свайму жыдоўскаму саюзьніку налётамі на жыльлёвыя цэнтры Нямеччыны. Мы ўжо пісалі аб ангельскіх налётах на такія гарады, як Кёльн, Эмдэн, якія для ўсяго сьвету прадстаўляюць неацэненую вартасьць, як помнікі культуры. «Хоць ня укусіць, дык ушчыпне»... У вадказ на гэтыя налёты Нямеччына адплачвае падвоенымі ўдарамі. Гэтак некалькі разоў быў страшэнна збамбардаваны ангельскі горад **Кэнтэрбэры,** сядзіба ангельскіх архіяпіскапаў, і іншыя ангельскія гарады. Над каналам усьцяж неспакойна. Тут перадусім адбываліся паветраныя баі. Амаль штодзень зьбіваецца звыш 20 самалётаў у паветраных баёх і ваенна-марской артылерыяй.

Надзвычайнымі ваеннымі посьпехамі вызначаецца і далей **Японія.** У вапошніх днёх яна нагнала вялікі страх на ўсю Амэрыку. Зусім неспадзявана яна паказалася там, дзе яе ніхто й не чакаў, а іменна — японскі ваенна-марскі флот зрабіў напад на **Гавайскія астравы,** японскае лятунства збамбардавала парты на **Аляскы,** а японскія падводныя лодкі прабіліся ў порт **Сіднэй.** Адначасова зроблены напад на **Мадагаскар,** нядаўна захоплены здрадніцкім спосабам Англіяй. Усе прыбярэжныя радыястанцыі Амэрыкі маўчаць. Усюды абвешчана паветраная трывога. У Амэрыцы паніка. Усе баяцца нападу на Панамскі канал ці на Паўдзённую Амэрыку. Жыдоўска-плютакратычны брахун Рузвэльт тымчасам размахвае кулакамі і абвяшчае **вайну Баўгарыі,** якая не паддалася яго правакатару Донавану. І на абшары ўсходняе Азіі Японія ў апошнім часе разгарнула шырокую ваенную акцыю. Акружыўшы й зьнішчыўшы некалькі арміяў Чанкайшэка, японскія войскі зьбліжаюцца да яго сталіцы — Чунгкінгу. З другога боку насьпяваюць падзеі ўжо на тэрыторыі Індыі. Увесь сьвет чакае мамэнту, калі Японія працягне сваю руку 400 мільённаму народу Індыі, які спадзяецца вызваленьня з-пад брытанскае няволі з боку дзяржаваў пакту трох. Посьпехі Японіі ілюструе падагульняючы камунікат Японскага Найвышэйшага Камандаваньня аб ваенных выніках ад пачатку вайны да 31 мая. Паводле гэтага камунікату, Японія заняла абшары, якія прыблізна ў $4^1/_2$ разы большыя ад самое Японіі. Было **захоплена** 342.000 палонных, з якіх 25.000 амэрыканцаў, 64.000 ангельцаў, 24.000 гальляндцаў і 44.000 кітайцаў, рэшта—тубыльцы. Супроць японцаў змагалася паўтара мільёна кітайцаў, з якіх 112.000 было забіта ў баёх. На іншых франтох змагалася звыш поўмільёна варожых войскаў. Было захоплена апрача нязьлічанай колькасьці рознага ваеннага матарыялу, звыш 3.700 гарматаў, 1400 танкаў, 31.000 грузавікоў, 240 самалётаў, 11.500 кулямётаў, 12.200 вагонаў, 48 караблёў на 117.000 БРТ і 299 меншых караблёў. Гэта ўсё захоплена, а колькі зьнішчана, гэта можна сабе ўявіць з тых цыфраў, якія мы падавалі ў папярэдніх нумарох газэты. Страты японцаў вельмі нязначныя, бо толькі 9.174 забітых і прыблізна 20.000 раненых, страчана 358 самалётаў і 31 транспартны карабель на 160.000 БРТ.

Тады, як Японія наганяе страх на Амэрыку сваім флотам і авіяцыяй, **нямецка-італьянскія падводныя** лодкі далей наносяць удар за ўдарам амэрыканска-ангельскаму флоту. Мы ўжо пісалі, што ў маі цыфра затапленьняў ангельска-амэрыканскіх караблёў асягнула да 1 мільёну БРТ. У вапошнім часе ў Надзвычайным Камунікаце Найвышэйшае Камандаваньне Нямецкае Арміі паведаміла аб затапленьні 19 варожых гандлёвых караблёў на 108.300 БРТ. Сам амэрыканскі ваенна-марскі дэпартамант прызнае пасьля 1-га чэрвеня страту 20 караблёў. Праўды ніяк нельга схаваць, хоць гэта ў звычаі амэрыканска-ангельскіх заправілаў падаваць ня больш чверці сапраўдных стратаў.

Як бачым, апошні тыдзень прынёс далейшыя вялікія посьпехі для дзяржаваў пакту трох. Кожны тыдзень паказвае нам, як гэтыя дзяржавы рашуча зьбліжаюцца да **перамогі.**

ФЮРЭР У МАРШАЛА ФІНЛЯНДЫІ

Першы Жаўнер Вяліканямецкага Райху перадаў першаму Жаўнеру Фінляндыі, Маршалу Маннэргэйму, сардэчныя пажаданьні Нямецкага Народу ў 75 угодкі яго нараджэньня. Зьлева пазадзі фінскі Прэзыдэнт Дзяржавы Рысто Рыці.

З УСЯГО СЬВЕТУ

Па загаду славацкага міністра ўнутраных справаў Маха да 15 чэрвеня ўсе жыды павінны выехаць з сельскіх валасьцяў і курортаў і перасяліцца ў гарады да жыдоўскіх сем'яў.

—0—

1-га чэрвеня 1942 г. нарвэскае лятунства сьвяткавала 30-летні юбілей. 30 гадоў таму адбыўся першы палёт нарвэскага пілёта на нарвэскай машыне.

—0—

У канцы мая закрылі свае ўрадаваньне ўсе француські консуляты ў Канадзе. Закрыцьцё консулятаў наступіла ў выніку чаціску канадзкага ўраду.

—0—

Паміж Нямеччынай і Турцыяй наступіла ўзнаўленьне перагавораў для заключэньня ўмовы, паводле якой турэцкаму ураду будзе прызнаны крэдыт у суме 100 мільёнаў райхсмарак. Гэты крэдыт мае быць Турцыяй выкарыстаны на закуп ваеннага матарыялу ў Нямеччыне.

—0—

У Грэцыі 1-га чэрвеня было землетрасеньне, якое было адчута ў розных мясцох, у Дарыдзе, Амфісе, Лярысе і нават каля Афінаў. У Дарыдзе завалілася многа дамоў.

—0—

Паміж Нямеччынай і Швэцыяй вядуцца цяпер перагаворы ў справе дастаўкі сынтэтычнае гумы ў Швэцыю.

—0—

Ад 8 да 19 чэрвеня ў Зальцбургу адбудзецца міжнародны шахматны турнір.

—0—

У Штакгольме ўначы на пятніцу адбыліся вялікія проціпаветраныя практыкаваньні, у якіх прыняло ўдзел да 20.000 асобаў.

—0—

У захопленай саветамі іранскай правінцыі Азэрбайджану адбыліся сутычкі паміж савецкімі войскамі і паўстаўшымі плямёнамі. Саветы панясьлі значныя страты.

—0—

Паміж Гандзі і брытанскімі ўладамі ў Індыі ўзьніклі ізноў надзвычай напружаныя адносіны. Прычынай гэтага быў вострый пратэст Гандзі супроць брытанскіх мэтадаў пры наборы рэкрутаў у Індыі.

Швэдзкі урад з увагі на недахоп рабочае сілы, асабліва ў забясьпечаньні палівам, увёў закон аб абавязку працы.

—0—

Брытанскі урад зьвярнуўся з перасьцярогай да насельніцтва, што згубленыя карткі на адзежу, з увагі на недахоп матарыялу, ня будуць узнаўляцца.

—0—

Звыш 700 пражываўшых у Пэру немцаў і некалькі сот італьянцаў выяжджаюць з Пэру ў Эўропу.

—0—

У часе праведзенай 17 мая другое зборкі на Нямецкі Чырвоны Крыж сабрана, паводле тымчасовых абліченьняў, 43.472.313.45 РМ. У параўнаньні з зборкай мінулага году прырост выражаецца ў звыш 27 прац.

—0—

Новая японская афэнзыва ў Паўдзённым Кітаі

Наступ з ваколіцы Кантону. Важная стратэгічна мясцовасьць здабыта штурмам. У глыбі Кітаю японцы ўбіліся трыма клінамі.

Як змушаны пацьвердзіць Чунгкінг, японцы пачалі акцыю з прылягаючага да Кантону абшару ў напрамку паўдзённага Кітаю. Акцыі гэтай ад некалькіх дзён чакаў перапалоханы Чайканшэк. Японская атака цяпер праводзіцца трыма кленамі. Японскія камунікаты паведамляюць ужо аб першым посьпеху — здабыцьці стратэгічна важнае мясцовасьці Унгва на рацэ Кішыу, 75 км. на паўночны ўсход ад Кантону. Апорны пункт, які баранілі Чунгкінскія войскі, быў здабыты японцамі штурмам.

З новараспачатай японскай акцыяй рух японскіх войскаў, маючы на мэце акружэньне й адрэзаньне камунікацыйных і заспасабляючых спалучэньняў унутранага Кітаю, увайшоў у новую фазу. Ён дапаўняе наступ у паўдзённа-заходнюю правінцыю Чэкіянг, які і паводле прызнаньня з Чунгкінгу ўвенчаны вялікім посьпехам. У Чунгкінгу баяцца перадусім, што новы наступ мае сваім галоўным аб'ектам жалезную дарогу, якая вядзе на поўнач. Акрамя таго ім пастаўлены пад пагрозу арміі гэнэрала Іуганмуса ў правінцыі Квантунг. Відочна японскае ваеннае кіраўніцтва, убіваючы новыя моцныя кліны паміж заспасабляючымі дарогамі ў глыбі Кітаю, хоча яшчэ больш павялічыць гаспадарчую блякаду Чунгкінг Кітаю, які, паміпаючы дзьве караванныя дарогі ў Савецкую Расею, поўнасьцю адрэзаны ад вонкавага сьвету. Бязупынныя клічы аб помачы маршала Чанкайшэка ў Вашынгтон паказваюць, з якой трывогай чакаюць у Чунгкінгу разьвіцьця далейшае японскае акцыі.

Страты караблёў у Паўночным Ледавітым акіяне надзвычай вялікія!

Няпрыемнае прызнаньне пасьля брахні. Камунікат брытанскага адміралцейства аб «прабіўшымся» караване караблёў.

Ангельская газэта «Таймс» у адным артыкуле аб ваенных дастаўках аліянтаў для саветаў прызнаецца: Аграмадная колькасьць лятунскіх сілаў, знаходзячыхся ў распараджэньні ворага, прадстаўляе вялікую небясьпеку для карабельнай камунікацыі саюзьнікаў з саветамі. Усё больш і больш адчувальнай становіцца сіла ўдараў нямецкае авіяцыі на паўночным марскім шляху.

Нажаль, піша далей «Таймс», для амэрыканцаў і ангельцаў няма іншай такой кароткай марской дарогі, каб забясьпечыць саветаў, як толькі праз Паўночны Ледавіты Акіян. У цяперашнюю пару году транспарты якраз небясьпечныя, бо на поўначы цяпер няма ночы. Караблі аліянтаў павінны з увагі на вялікую колькасьць ледавых гораў трымацца толькі азначанай дарогі. Дзеля гэтага караваны караблёў зьяўляюцца ідэальным аб'ектам для нямецкіх самалётаў, дзеючых з нарвэскіх лётнішчаў. Савецкія самалёты могуць нязначна дапамагчы гэтым караванам толькі на апошнім адрэзку іх дарогі, а на працягу ўсяе рэшты дарогі караваны ахоўваюцца ўласным аружжам і суправаджаючымі іх ваеннымі караблямі.

«Таймс» канчае з горыччу: У такіх абставінах нельга ўнікнуць таго, што страты караблёў з караванаў, якія плывуць у Паўночным Ледавітым Акіяне туды й назад, надзвычай вялікія. Карабельная камунікацыя аліянтаў у апошнім часе павінна там пераносіць такія напады, якіх яны не пераносілі ні на водным марскім шляху.

Вось як у сапраўднасьці выглядае «прабіўшыся» караван караблёў, аб якім брытанскае адміралцейства чаўпло нябыліцы яшчэ 2-га чэрвеня. Фактычна цяпер ангельскаму грамадзянству малі-б раскрыцца вочы, але тут справа датычыць «толькі» 120.000 БРТ., якія Чэрчыль ізноў схаваў пад сукно.

Заклік да барацьбы з партызанамі.

Мітрапаліт Беларускае Нацыянальнае аўтакефальнай праваслаўнай Царквы зьвярнуўся з пастырскім лістом да насельніцтва, заклікаючы да барацьбы з партызанамі. Ён заклікае насельніцтва стварыць адзіны фронт проці гэтых бязбожных бальшавікоў, стараючыхся вярнуць на нашай бацькаўшчыне бальшавіцкую тыранію. Між іншым, у пастырскім лісьце гаворыцца: «Мы, беларусы, вызвалілі нашую бацькаўшчыну ня нашымі ўласнымі сіламі. Нашыя суседзі з захаду прыслалі з Божаю дапамогаю сваіх адважных сыноў і вырвалі нас з камуністычнай няволі. Было-б вялікаю няўдзячнасьцю з нашага боку перад Богам, калі-б мы таксама ня спрычыніліся да гэтае справы вызваленьня».

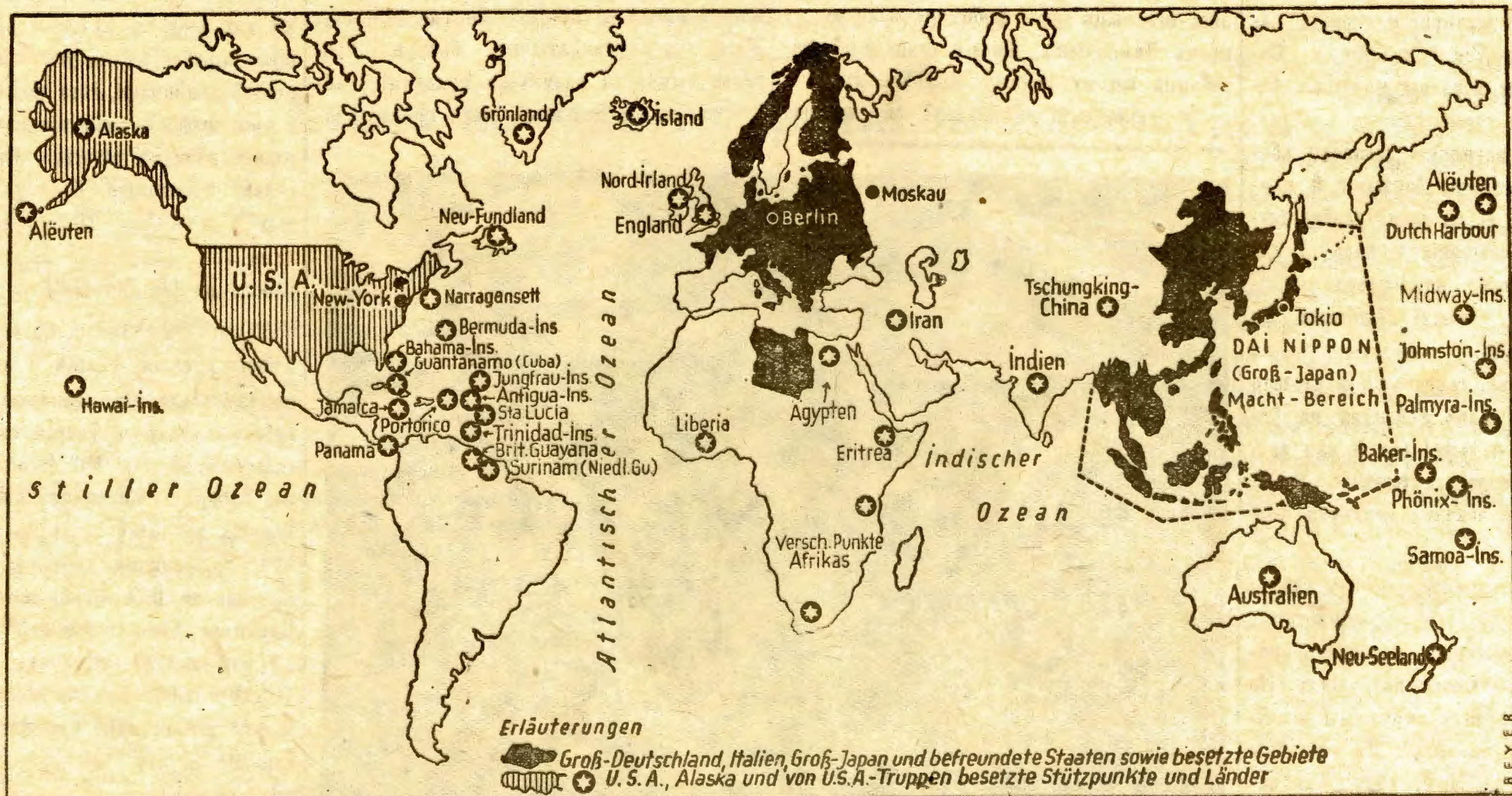

Расьцярушаньне амэрыканскіх увaружаных сілаў на ўсім сьвеце.

Нашая карта паказвае, дзе ўсюды раскінуў Рузвэльт кантынгэнты войскаў свае́й лічнай, зрэштай нясільнай і тымчасам яшчэ мала вучанай і недастаткова азброенай арміі. Ён раскінуў яе на ўсе пяць частак зямлі. Гарнізоны ў сярэдзіне й паўдзённа-амэрыканскіх краёх зьяўляюцца фарпостамі яго панамэрыканскага імпэрыялізму. У Аўстраліі, на Блізкім Усходзе, у Афрыцы, у Англіі і Паўночнай Ірляндыі савецкім саюзьніцкім таварышам маюць яны тварыць зманлівую аружную помач другога фронту, і Рузвэльт з самахвальствам гаворыць аб выходных пазыцыях для будучых нападніцкіх прадпрыйманьняў. Ваенныя спэцыялісты ў Злучаных Штатах ня прыдаюць ніякага значэньня гэтай «распыленай вайне» — кропля ў адным мейсцы, кропля ў другім — усё за мала. Іншы голас крытыкі гаворыць: «Нашыя індывідуальныя сілы на моры за малыя, але сума іх сапраўды вялікая і пагугі нашага суднаходства і абцяжанага флоту такімі даўгімі абаронными лініямі, як — да Аўстраліі, робіцца ў вырашаючым часе, калі ўсе высілкі паралізуючыя недахопам караблёў». Чым быў Рузвэльт перад вайной,, тым ён астаўся і цяпер, як стратэг: ён кідаецца ўва ўсе бакі. Усюды ён хоча ўмешвацца, але ўсюды ён за слабы.

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

(У 25 угодні сьмерці)

Сярод нашаніўскіх*) паэтаў Максім Багдановіч па характару й зьместу сваёй творчасьці займае зусім асобнае мейсца. У той час, як большасьць паэтаў — нашаніўцаў паходзіла з сялянства, выступаўшага пасьля скасаваньня паншчыны на арэну палітычнага жыцьця, Багдановіч паходзіў з асяродзьдзя інтэлігэнцыі. Сыстэматычная адукацыя, якую ён атрымаў, прабываньне на чужыне, у вялікіх гарадох, урэшце, лёгачная хвароба, якая зьвяла яго передчасна ў магілу, усё гэта пакінула адбітак на творчасьці Багдановіча й азначыла яе характар, яскрава выдзяляючы яго ад іншых беларускіх паэтаў, як сучасных яму, так і пазьнейшых.

I.

Максім Багдановіч радзіўся 10 сьнежня (н. ст.) 1891 годзе ў Менску на б. Александраўскай вул. у прыхадзкой школе, дзе меў памешканьне яго бацька-настаўнік. Бацька Багдановіча, Адам, прадстаўляў сабой тып тае вясковае інтэлігэнцыі, якая нарастала ў Беларусі пасьля скасаваньня прыгону. Сам ён прабіў сабе дарогу да асьветы і, скончыўшы Несьвіжскую настаўніцкую семінарыю, стаўся вучыцелем спачатку на вёсцы, а потым у Менску (1882 — 1892). Па прычыне нездароўя пасьля ён пакінуў настаўніцкую працу. Бацька Максіма Багдановіча цікавіўся беларускай этнаграфіяй і вядомы як аўтар цэнных працаў у гэтай галіне («Перажыткі старадаўнага сьветапогляду ў беларусаў», Горадня, 1895, і інш).

Маці паэта, паходзіўшая з сям'і дробнага чыноўніка, адзначалася дарам надзвычайнага выбражэньня і мела паэтыцкія здольнасьці (адно яе апавяданьне «Перад Калядамі» было нават надрукавана). Ад маці й пераняў у спадчыне паэтыцкі талент Максім Багдановіч. Але ад яе перадалася спадчыннасьць і па лініі фізычнага складу. Маці паэта, як і яе продкі, мела схільнасьць да сухотаў. Памёрла яна ў веку 27 гадоў. Ужо к школьным гадам і ў Максіма Багдановіча пачаліся сухоты.

У 1892 г. сям'я Багдановічаў пераехала ў Горадню, дзе й прабыла чатыры гады. Тут, сярод маляўнічай беларускай прыроды, правёў малы Максім свае першыя дзіцячыя гады. Бацька і маці забаўлялі дзяцей, і дом іх, на прадмесьці, быў заўсёды поўны сьмеху. Бацька часта цягаў малога Максіма на сьпіне каля прыгожага Нёману. Асаблівае ўражаньне на будучага песьняра зрабіла тут беларуская прырода, мнагаводны Нёман. Гэтай прыроды доўга ня будзе бачыць М. Багдановіч, яна застанецца ў яго ўспамінах нечым зачараваным, сасьнёным. Ужо ў 1896 г., пасьля сьмерці маці паэта, бацька з сям'ёй пераяжджае ў Ніжні-Ноўгарад, на чужыну. Тут і пачынае сваю навуку ў гімназіі Максім Багдановіч, ужо выключна пад апекай бацькі, які сачыў за старанным і ўсебаковым разьвіцьцём сваіх дзяцей. Асабліва прабуджаў ён у Максіма цікавасьць да народнае творчасьці. Багатая хатняя бібліятэка, у якой знаходзіліся ўсе клясычныя творы сусьветнай літаратуры, а таксама шмат запісаў народных твораў, сталася даступнай для Максіма. У 1908 г. бацька пераехаў у Яраслаўль, дзе Максім прадаўжаў сваю гімназіяльную навуку й закончыў яе ў 1911 г. У Яраслаўлі асаблівы ўплыў на М. Багдановіча зрабіў гімназіяльны вучыцель гісторыі А. Кабанаў, беларус па паходжаньню, які прабудзіў у Максіма любоў да Беларусі й цікавасьць да беларусазнаўства. З гімназіі-ж вынес Максім Багдановіч і глыбокае зацікаўленьне антычнай і эўрапэйскай літаратурай. Ужо ў школьныя годы разьвіваюцца ў Максіма сухоты. З бацькам ён езьдзіць два разы на кумыс, а ў 1909 г., калі тубэркулёзны працэс пачаў сільней разьвівацца (у гэтым часе памёр ад сухотаў брат Максіма Вадзім), яны едуць у Ялту. Тут Максім весела правёў час і значна папраівіўся. У часе побыту ў Ялце пазнаёміўся ён з аднэй маладой дзеўчынай, якая пакінула сьлед у яго вершах.

*) «Наша Ніва» — беларуская газэта, выходзіўшая ад 1906 г. да першай сусьветнай вайны. Вакол яе гуртаваліся тады ўсе беларускія паэты, творчасьць якіх, абумоўленая тагачаснымі варункамі беларускага жыцьця, мае шмат супольнага. Таму гэты пэрыяд у беларускай літаратуры, называецца нашаніўскім, а паэты нашаніўцамі.

Пасьля сканчэньня гімназіі перад Багдановічам адчыняліся шырокія магчымасьці навуковай працы. У гэтым часе праф. Шахматаў зьвярнуўся ў рэдакцыю «Нашай Нівы», каб яна падала кандыдата для вывучэньня этнаграфіі, мовы й гісторыі Беларусі ў Пецярбургу, каб пасьля ён заняў спэцыяльную катэдру па беларусазнаўству. «Наша Ніва» рэкамэндавала М. Багдановіча, які ўжо быў у сувязі з ёй, але хвароба паэта не дазволіла яму паехаць у Пецярбург. Багдановіч паступіў у Яраслаўльскі ліцэй на юрыдычны факультэт, дзе прабыў да 1916 г. Цяпер Багдановіч шмат чытаў. Яго пакой быў завалены кнігамі. Любоў да кнігі выразна выяўлена ў яго творах. Багдановіч асабліва цікавіўся заходня - эўрапэйскай, славянскімі і беларускай літаратурамі. Ён добра ведаў расейскую, польскую і ўкраінскую літаратуру. Вучыў нямецкую, італьянскую, францускую й інш. мовы.

У студэнскія гады найбольш цікавіўся М. Багдановіч беларускай культурай. Гэтая цяга да беларускасьці зразумелая, бо ў сям'і Багдановічаў панавала беларуская атмасфэра. Любоў і пашана народных традыцыяў, якая панавала ў сям'і, казкі і песьні, якія чуў Максім ад сваёй цёткі Магдалены Гапановіч, успаміны з побыту на Бацькаўшчыне, чытаньне кніг — усё гэта разьвівала гарачую любоў у паэта да ўсяго беларускага. У 1906 г. адна з сваячак М. Багдановіча выпісала для яго «Нашую Долю»**), а пасьля «Нашу Ніву». Багдановіч вядзе сталую перапіску з рэдакцыяй, а пасьля становіцца й яе супрацоўнікам.

М. Багдановіч фактычна выўчыў беларускую мову тэарэтычна, бо жыў на чужыне, у Расеі. Ён, як піша ў успамінах адзін яго знаёмы, пісаў на мове, «якую ня чуе навакол сябе, але якую чуе ў сабе». І, ня гледзячы на гэта, Багдановіч імкнуўся ўдасканаліць беларускую мову, зрабіць яе гнуткай. Ён хацеў паказаць хараство беларускай мовы, паказаць, што і ў ёй можна перадаць усе формы й разьмеры.

Знаходзячыся далёка ад Бацькаўшчыны, М. Багдановіч выбражаў сабе родны край, як нейкае зачараванае царства. Гэта знайшло адбітак і ў яго творах (у зборніку вершаў «Вянок»). Урэшце, улетку 1911 г. М. Багдановіч змог пабачыць ізноў Беларусь. Ён, на запрашэньне Антона Луцкевіча, едзе на лецішча да яго дзядзькі, па дарозе спыняючыся на некалькі дзён у Вільні. Вільня з яе старадаўнымі, крывымі вуліцамі зрабіла вялікае ўражаньне на паэта. Начаваў паэт у рэдакцыі «Нашай Нівы». Ён дзьве ночы правёў у гутарках з В. Ластоўскім, які тады працаваў у рэдакцыі. Тут убачыў Багдановіч багатыя калекцыі Івана Луцкевіча (пазьней перайшоўшыя ў заснованы ім музэй). Асаблівае ўражаньне зрабілі на паэта слуцкія паясы і старыя беларускія кнігі (гэтымі ўражаньнямі навеяны верш «Слуцкія ткачыхі», «Перапісчык» і інш.). Жывучы ў вёсцы, Багдановіч напісаў цэлы рад вялікшых твораў, як «У вёсцы», «Вэроніка» і інш.

*) «Наша Доля» — беларуская газэта, якая выходзіла ў Вільні перад «Нашай Нівай», была хутка зачынена расейскімі ўладамі.

У 1916 г., пасьля здачы апошніх залікаў у Ліцэі, Багдановіч у хуткім часе выяжджае з Яраслаўля ў Менск. Бацька глядзеў на выезд сына з трывогай, але ён ведаў, што сын едзе працаваць на карысьць Беларусі.

У Менску паэт прыймае актыўны ўдзел у беларускім жыцьці, працуючы, па-за службай, у Беларускім Камітэце дапамогі ахвярам вайны. Разам з іншымі беларусамі ён арганізаваў гурткі моладзі, у якіх вёў нацыянальную, усьведамляючую працу.

У вольныя хвіліны ён працаваў у бібліятэках, заседжваючыся там часта да глыбокай ночы. А між тым хвароба разьвівалася, Багдановіч усё больш кашляў начамі. Але і пры такім стане здароўя ён не пакідаў працаваць. Верш «Пагоня» напісаны ім пры тэмпэратуры 38° —39°. Урэшце, нехапіла сіл. У лютым 1917 г. з дапамогай і за намовай менскіх беларусоў М. Багдановіч выехаў у Ялту. Там ён жыў недалёка ад мора. Яшчэ перад самай сьмерцю Багдановіч усёй душой быў зацікаўлены беларускім адраджэньнем. Слабеючай рукой паміраючы паэт напісаў апошнія вершы:

> «У краіне сьветлай, дзе я ўміраю,
> У белым доме, ля самай бухты,
> Я не самотны, я кнігу маю
> З друкарні пана Марціна Кухты» *)

25 мая 1917 г. сэрца паэты перастала біцца.

II.

Усе амаль нашаніўскія паэты паходзілі з сялянства й адбівалі ў сваіх творах жыцьцё беларускай вёскі, з якой яны былі арганічна зьвязаны. Багдановіч - жыў на чужыне, прытым у вялікіх гандлёвых гарадох, дзе рытм і кіпучасьць жыцьця дзеюць на душу паэты зусім інакш, чым аднастайнае й павольнае жыцьцё на вёсцы. «Першыя паэтычныя замыслы сьпелі ў душы М. Багдановіча не пад салодкія пералівы беларускага салаўя, а пад аглушаючы шум трамваю, пад штучным сьвятлом газу й электрычнасьці замест бледнага беларускага месяца»**). Гэтым тлумачыцца імпрэсыяністычны характар творчасьці Багдановіча, з характэрнай мімалётнасьцю ўражаньняў, мініятурнасьцю.

Ды ня толькі спосабам перадаваньня сваіх перажываньняў ці ўражаньняў адрозьніваецца Багдановіч ад нашых іншых паэтаў-нашаніўцаў, але й разнароднасьцю матываў і стараннай апрацоўкай сваіх твораў.

Багдановіч — першы пясьняр места ў нашай літаратуры. У зборніку вершаў Багдановіча «Вянок» ёсьць асобны разьдзел, азаглаўлены «Нізка вершаў.. Места». Перад намі праходзяць разнакалёрныя абразы места, з яго нэрвовасьцю і зьменнасьцю. Сярод іх знаходзім і вершы, напісаныя пад уражаньнем побыту паэты ў Вільні.

> Вулкі Вільні зіяюць і гулка грымяць,
> Вір людзкі скрозь заліў паясы
> тратуараў,
> Блішчаць вокны, ліхтарні ўгары
> зіхацяць
> І гарэць аганьком вочы змучаных
> твараў.

*) У друкарні Марціна Кухты выдадзены зборнік вершаў Багдановіча «Вянок».

**) Проф. Піотуховіч «Максім Багдановіч, як паэта імпрэсыяністы». («Полымя»).

(Працяг на 4-й бачыне).

З ТВОРЧАСЬЦІ М. БАГДАНОВІЧА.

СЛУЦКІЯ ТКАЧЫХІ

Ад родных ніў, ад роднай хаты
У панскі двор дзеля красы
Яны, бяздольныя, узяты
Ткаць залатыя паясы.
І цягам доўгія часіны,
Дзявочыя забыўшы сны,
Свае шырокія тканіны
На лад пэрсідзкі ткуць яны.
А за сьцяной сьмяецца поле,
Зіяе неба з-за вакна —
І думкі мкнуцца мімаволі
Туды, дзе расьцьвіла вясна,
Дзе блішча збожжа ў яснай
Сінеюць міла васількі,
Халодным срэбрам зьзяюць хвалі
Між гор ліючайся ракі,
Цямнее край зубчаты бору...
І тчэ, забыўшыся, рука
Заміж пэрсідзкага узору
Цьвяток радзімы васілька.

ПЕСЬНЯРУ

Ведай, брат малады, што ў грудзях у людзей
Сэрцы цьвёрдыя, быццам з каменьня.
Разаб'ецца аб іх слабы верш заўсягды,
Ня збудзіўшы сьвятога сумленьня.

Трэба з сталі каваць, гартаваць гібкі верш,
Абрабіць яго трэба з цярпеньнем.
Як ударыш ты ім,—ён, як звон, зазьвініць,
Брызнуць іскры з халодных каменьняў.

ПАГОНЯ

Як толькі у сэрцы трывожным пачую
За краіну радзімую жах,
Успомню Вострую Браму сьвятую
І ваякаў на грозных канях.

У белай пене праносяцца коні —
Рвуцца, ймкнуцца і цяжка хрыпяць,
Старадаўняй Літоўскай Пагоні
Ні разьбіць, ні спыніць, ні стрымаць!

У бязьмерную даль вы ляціце,
А за вамі, прад вамі — гады.
Вы за кім у пагоню сьпяшыце?
Дзе шляхі вашы йдуць і куды?

Мо' яны, Беларусь, панясьліся
За тваімі дзяцьмі у здагон,
Што забылі цябе, адракліся,
Прадалі і аддалі ў палон?

Бійце ў сэрцы іх, бійце мячамі,
Не давайце чужынцамі быць!
Хай пачуюць, як сэрца начамі
Аб радзімай старонцы баліць...

Маці родная, Маці - Краіна!
Ня усьцішыцца гэтакі боль...
Ты прабач, Ты прыймі свайго сына,
За Цябе яму ўмерці дазволь!..

Усе лятуць і лятуць тыя коні,
Срэбнай збруяй далёка грымяць...
Старадаўняй Літоўскай Пагоні
Ні разьбіць, ні спыніць, ні стрымаць...

(Працяг з 3-й бачыны).

У кароткім абразку мы можам жыва й яскрава выабразіць места. Часта Багдановіч ужывае і гукавыя спосабы перадачы ўражаньняў, як, напр., у вершы «Завіруха», дзе тэмп і разгул буры выражаны альлітэрацыяй:

У бубны дахаў вецер дзьме,
Грыміць па ім, зьвініць, пяе... і. г. д.

Ня менш прыцягваюць да сябе паэта абразы з мінуўшчыны Беларусі. Мы ўжо бачылі глыбокую зацікаўленасьць Багдановіча беларускай гісторыяй. Вобразы старой Вільні, перапішчыка кніг, летапісца, старадаўняй літоўскай Пагоні, слуцкіх ткачыхаў і інш.—сьведчаць аб глыбокім і жывым уяўленьні гэтае мінуўшчыны.

Апісаньні прыроды ў Багдановіча гэтак сама мініятурныя. І яны, як і іншыя вершы, абвеяны асабістымі настроямі паэта. Шум соснаў у лесе выклікае ў паэты ўражаньне, быццам гэта «сумны, маркотны лясун пачынае няголасна граць» («Лясу»), рэчка, над якой «ціха сьпіць асока ды лаза зялёная жаліцца, шуміць»—выклікае ўражаньне, быццам там, на дне, сьпіць вадзянік і т. д.

Кароткія абразкі прыроды часта надзвычай плястычныя й зьбліжаныя да малярства, маюць заўсёды адбітак задуменнасьці й рэфлексыі паэта. Багдановіч — паэт-філёзаф. Філязофскасьць, задуменнасьць паэта часта ідзе ў пары з лёгкім сумам, якім абвеяны яго творы. Паэт жыў з сьведамасьцю няўхільнай перадчаснай сьмерці. І на сьмерць ён глядзіць пафілязіфску, яна нараджае ў яго ціхі смутак, выражаны ў вершы «Ня кувай ты, шэрая зязюля». Але вера ў Бацькаўшчыну, у яе творчыя сілы абнадзейвае паэта:

Даўно ўжо целам я хварэю
І хвор душой,
І толькі на цябе надзея,
Край родны мой.

Родная зямля нават пасьля сьмерці паэты ня будзе цяжкай «яе сыну»...

Грамадзкія матывы выступаюць у Багдановіча таксама выразна, як і ў іншых нашаніўцаў. Ён адраджэнец усёй душой і гарачы беларускі патрыёт. Хоць часам, у вабліччы народнага гора, паэта як-бы стаіць у няпэўнасьці і пытаецца:

Брацьця! Ці зможам грамадзкае гора?
Брацьця! Ці хопіць нам сілы? —

але наагул ён верыць у сьветлую будучыню Беларусі, ён бачыць яе вясну.

Хай іншы жаліцца старонцы, —
Я-ж сьлёзаў ня лію, як вы,
Бо бачу....
Я пад яе зімовай маскай,
Пад сьнегам бачу твар вясны...
І вее верш мой дзіўнай казкай,
І ясны ён, як зорак сны.

Паэта заклікае беларусаў, што калі трэба будзе ратаваць жыцьцё Бацькаўшчыны, аддаць бяз жалю жыцьцё, так як зрэзаныя галінкі таполі ратуюць жыцьцё дрэва («Зразаюць галіны таполі») «Беларусь — гэта адзіны дадатні факт у думках Багдановіча, да якога ён не прыкладае меркі рэлятывізму. Гэта яго ўцеха і надзея».*)

Асобнае мейсца займаюць у творчасьці Багдановіча пытаньні Красы. У цэлым радзе твораў, як «Апокрыф», «Музыка», «Апавяданьні аб Іконьніку і Залатару» і інш. ён займаецца гэтай праблемай. Багдановіч лічыць, што краса рассыпана ўсюды. Вось «на цёмнай гладзі сонных луж балота»... расьцьвілі за сьнег бялейшыя чашачкі лілей, у вадзе «балот, стаўкоў, вазёр» адбілося зорнае неба... Куды вышэй за хараство мёртвай прыроды стаўляе паэт духовую красу, хараство чалавечай душы («Мадонны»). Краса датуль застанецца красой, пакуль чалавек не захоча з яе мець карысьці («Сеў хлопчык з шкляначкай»). Найбольш выразна выказаў Багдановіч свой погляд на гэтае пытаньне ў «Апокрыфе». Калі Хрысту, які хадзіў з апосталамі па Беларусі ў жніўную пару Пётра заўважыў, што музыка іграў, замест памагаць людзям, Хрыстос выясьніў, што песьня для людзей такжа неабходна, як хлеб... «Добра быць коласам, але шчасьліў той, каму давялося быць васільком. Бо на што каласы, калі няма васількоў?» Краса сама па сабе, па свайму эстэтычнаму ўзьдзеяньню на душу чалавека і зьяўляецца спажыткам. Іншага спажытку яна ня можа мець.

Багдановіч зьяўляецца першым паэтам у нашай літаратуры, які зьвярнуў асаблівую ўвагу на форму й апрацоўку верша. Маючы высокую літаратурную школу, знаёмы з лепшымі творамі ўсіх літаратур, ён хоча даказаць, што і ў беларускай мове можна перадаць усе найтанчэйшыя адцені перажываньняў, і таму ён сьвядома ўводзіць у беларускую паэзію найрознароднейшыя формы: трыялеты, тэрцыі, кварты, рондо, октавы, пэнтамэтры, сонэты, александрыйскі верш і т. п. Заданьне паэты ў адносінах да апрацоўкі твору выказаў ён у прыгожым вершы «Песьняру».

«Трэба з сталі каваць, гартаваць гібкі верш,
Абрабіць яго трэба з цярпеньнем,
Як ударыш ты ім, ён, як звон, зазьвініць—
Брызнуць сьлёзы з халодных каменьняў.».

І ў кожным вершы Багдановіча чуецца гэтае цярпеньне, з якім ён каваў свае творы. «Затое-ж чутна ў ім і сіла звону, затое-ж і б'ець ён, што аж іскры брызгаюць з халодных каменьняў.

Разгарнеце «Вянок» і прад вашымі вачыма зазьзяе беларускі верш разнастайнымі хварбамі, загаворыць да вас разнастайнымі тонамі».*)

Гэты высілак паэты вырабіць мастацкі стыль можа нас толькі задзіўляць. Багдановіч, будучы здалёк ад Бацькаўшчыны, ня чуўшы жывой беларускай мовы, узяўся за гэтую вялікую справу й бліскуча яе выканаў. «Хто з паэтаў, піша яго бацька, усасаўшых беларускую мову з матчыным малаком, падымаў гэтую цяжкую, мазольную, крапатлівую працу? А ён — слабагруды, кволы — падняў. І нёс яе цярпліва, упорна і для мяне і для ўсіх акружаўшых незаўважна».

Нядоўгае было жыцьцё паэты, але тое, што ён зрабіў, застанецца нашым скарбам назаўсёды. А самаадданасьць паэты будзе для нас прыкладам таго, як трэба працаваць для Роднай Бацькаўшчыны.

М. ДАЛЬНЫ.

*) І. Дварчанін «Максім Багдановіч» («Родныя Гоні», кн. 3.).

*) Ул. Дзяржынскі, «Максім Багдановіч як стылізатар беларускага вершу», («Адраджэньне» I, Менск, 1922 г.)

НЯ БЛІШЧЫЦЬ У ЧАС ЗЬМЯРКАНЬНЯ...

Ня блішчыць у час зьмярканьня і ў глыбокай цемні ночы
Дыямант катшоўны,
Але белым днём красою нас чаруе, вабіць вочы
Бліск яго цудоўны.
Бо калі на гэты камень упадзець праменьне сонца,
Ўраз ён блісьне дзіўна,
І вясёлкавыя іскры рассыпаць пачне бясконца
Ярка, пераліўна.
Так здаецца ў змроку ночы цёмным і народ мой родны,
Бедны і няшчасны;
Але, як устане сонца, ўраз прачнецца дух народны
І засьвеціць ясна!

АПОКРЫФ

1. Ад Максіма Кніжніка пачатак . . . .

2. Калі скончылася сем тысяч год ад сатварэньня сьвету, Хрыстос ізноў зыйшоў на зямлю і хадзіў па ёй, каб споўнілася тое, аб чым казалі прарокі.

2. І хадзіў ён па ўсяму нашаму краю: і па меншчыне, і па віленшчыне, і па магілёўшчыне, і па задзьвінскай зямлі.

4. І разам з Ім былі сьвяты Пётра і сьвяты Юры. Але ніхто з людзей не пазнаваў Яго.

5. Бо ішлі яны босымі нагамі, з непакрытымі галавамі і былі адзеты ў белы кужэль, а не таго спадзяваліся людзі.

6. Таму ніхто не зьвярнуў увагі на іх, калі ў час жніва праходзілі яны між працуючых людзей.

7. Толькі музыка, катораму ня было што рабіць, падыйшоў да іх і сказаў: сорамна мне, бо сягоньня — дзень працы і ўсе клапочуцца каля яе; адзін я нікчэмны чалавек.

8. І адказаў яму Ісус: « ня смуціся ў сэрцы сваім. Ці-ж не твае песьні сьпяваюць яны цяпер у часе жніва? Таму ня схіляй нізка галавы твaей і не хавай твар свой ад вачэй людзкіх.

9. Бо няма праўды ў тым, каторы кажа, што ты — лішні на зямлі; запраўды кажу я табе: вось надыйдзе да яго гадзіна горачы — і чым ён разважыць смутак свой, апроч песьні тваей? Таксама і ў дзень радасьці ён прызавець цябе».

10. І, паўчаючы яго, казаў: «пад песьні кладуць чалавека ў калыску і са сьпевамі-ж апускаюць у магілу яго.

11. Штодзённымі клопатамі поўна людзкое жыцьцё. Але, калі зварухнецца душа чалавека, толькі песьня здолее спатоліць яе. Пануйце-ж песьні свае..

12. Бо сьпяваюць нават жабы ў багне. А ці-ж ня лепшымі будзеце вы ад іх?»

13. Так вучыў Хрыстос. Але Пётра, пачуўшы яго словы, сказаў: «Вучыцелю, у гэтай старонцы ёсьць людзі, каторым няма чаго есьці. Ці-ж ня сьцісьнецца ад сораму сэрца гэтага чалавека, калі ён да іх, шукаючых скарынкі хлеба, прыйдзе з песьняй сваёй?»

14. І, адказваючы яму, сказаў Хрыстос; «так, жыцьцё гэтых людзей цяжкае, беднае і прыгнечанае. Чаму-ж ты хочаш яшчэ і красу адабраць у іх? Мала дадзена ім—няўжо-ж трэба, каб было менш?»

15. І, зьвярнуўшыся да музыкі, спытаў яго: «калі пяюць песьні ў вас?»

16. Музыка-ж адказаў: «пяюць на Каляды, на Запускі, на Вялікдзень, на Тройцу, на Яна Купалу, у Пятроўкі, на зажынках і дажынках.

17. Пяюць на радзінах, і на хрэзьбінах, пяюць, дзіця калыхаючы, і самі дзеці пяюць, гуляючы; пяюць на ігрышчах і вечарынках, і на вясельлях і на хаўтурах, і ў бяседзе і ў працы і ў маскалі ідучы, і ўва ўсякай іншай прыгодзе. Так скрозь увесь год пяюць».

18. І прамовіў Хрыстос Пятру: «ты, шкадуючы долі галодных людзей, асудзіў песьню, але галодныя людзі не асудзілі яе. Жыва яшчэ душа ў народзе гэтым».

19. Тады ізноў сказаў Пётра: «але няхай-жа ў песьнях будуць думкі добрыя і паўчаючыя, каб, апроч красы, меўся ў іх спажытак чалавеку».

20. І адказаў яму Хрыстос: «няма красы без спажытку, бо сама краса і ёсьць той спажытак дзеля душы».

21. І, навучаючы іх, прамовіў: «аглянецеся навокал. Ці-ж ня ніва калыхаецца каля нас?

22. Цяжка працаваў каля яе гаспадар і вось бачыць: паміж збожжа ўзрасьлі васількі.

23. І сказаў ён у сэрцы сваім: хлеб адбіраюць у [illegible] гэтыя сінія кветкі; бо поўныя вагі каласы маглі-б узрасьці на месцы васількоў.

24. Але яшчэ з маленства краса іх прыйшлася мне па душы. Таму я ня вырву з каранём іх, як усякае благое зельле. Няхай растуць і радуюць, як у маленстве сэрца маё.

25. Так казаў гаспадар у сэрцы сваім і думках сваіх. І не падняў рукі на васількі.

26. Я-ж гавару вам: добра быць коласам; але шчасьліў той, каму давялося быць васільком. Бо нашто каласы, калі няма васількоў?»

27. І, кажучы так, пачуў Ён песьню жнеяк і прамовіў: «слухайце, што кажуць словы гэтай песьні. Яе складалі людзі, каторыя ведаюць чаго варты хлеб».

28. Яны-ж пачулі, што словы тэй песьні кажуць: «няма лепш цьвяточка над васілёчка». І далей ужо моўчкі ішлі яны.

29. І босыя ногі Хрыста пакідалі на цёплым і мяккім пылу дарогі сьляды.

30. Але гора вам людзі, бо даўно ўжо затапталі вы іх. Амін.

Японская актыўнасьць выклікае жах

Ангельцы адказваюць самахвальствам. Вашынгтон паведамляе аб марской бітве. Перад наступам на Індыю?

Камунікат Унітэд - Прэсс з Сан Францыско асьвятляе скуткоўнасьць апошніх японскіх удараў, нанесеных у найменш спадзяваных мейсцах саюзьніцкім ціхаакіянскім дзяржавам: «Японскія налёты на Аляску і Міндвэйскія астравы выклікалі сярод насельніцтва ўздоўж усяго ціхаакіянскага ўзьбярэжжа вялікае ўстрывожаньне. Усюды чакаюць новых налётаў і згадваюць, дзе - б маглі японцы заатакаваць наступным разам. Бюры явак цывільнага насельніцтва для працаў на абароне, створаныя ўсюды задоўга перад гэтым японскім налётам, у выніку надзеяў апошніх дзён працуюць больш чым з падвоенай дзейнасьцю. Перасьцярога ваеннага міністра Сцімсона, паводле якой Злучаныя Штаты знаходзяцца ў непасрэднай небясьпецы перад налётамі, падхоплена ўсюды ўладамі і паўтараецца».

Усе радыястанцыі на ціхаакіянскім узьбярэжжы ад Канады да Мэксыкі, як паведамляецца з Сан - Францыско, па загаду ваенных уладаў былі нячынныя і ўначы на пятніцу.

Што японцы ўдарылі ня толькі на Аляску, Міндвэі і Сіднэй, але нядоўга перад тым накіравалі чацьвертую акцыю супроць Мадагаскару, гэта выклікала ўва ўсім англясакскім сьвеце найвялікшае ўстрывожаньне. Калі два першыя прадпрыемствы праводзіліся ваенна-марскімі і паветранымі баявымі сіламі, то ў іншых атаках выступалі падводныя лодкі пад прыкрыцьцём наводных баявых сілаў. Гэта ўсё, узятае разам, сьведчыць аб такім скупленьні сілаў, якое сапраўды мусіла нагнаць страх на ангельцаў і амэрыканцаў, калі яны згануць аб сваіх пратэгаваных у Аўстраліі й Новай Зэляндыі.

Плютакратычныя камандуючыя флотам вылазяць папросту са шкуры, каб якнебудзь запярэчыць японскім налётам або, прынамся, прадставіць іх, як нязначныя. Галоўнае Камандаваньне ЗША на Ціхім Акіяне падало прынамся, што ў выніку бомбавае атакі на Міндвэй узьніклі «пашкоджаньні будынкаў і ўладжаньняў малога значэньня». Ангельскае адміралцейства свае прызнаньні абмяжоўвае толькі сьцьверджаньнем, што японскія падводныя лодкі правялі атаку супроць Дізго Суарэз, галоўнага порту Мадагаскару. Японскія камунікаты аб падзеях пашкоджаньне лінейнага карабля і лёгкага крэйсара ў Лёндане азначаюць «непраўдзівымі». Ня важна, ці гэтае выражэньне трэба разумець у тым сэнсе, што адзін або нават два караблі фактычна затоплены. Паведамленьне дадае яшчэ, што няма намеру даваць ворагу інфармацыі, якія могуць мець вялікае значэньне для будучых апэрацыяў. Надта падазрона гучыць таксама і наступнае паведамленьне, што быццам ня было ніякіх стратаў у людзях у сувязі з атакай. Пры затапленьнях у порце страты людзей быццам пераважна нязначныя.

Ангельцы не найменш гавораць аб прабегу атакі на Мадагаскар і сваіх уласных мерапрыемствах супроць яе, а амэрыканцы паведамляюць, што яны быццам устанавілі варожыя лінейныя караблі і авіяматкі і кінулі супроць іх свае баевыя адзінкі і што бай у разгары.

Тымчасам вядома, што японцы пачалі новую актыўнасьць і на пятым абшары ваенных дзеяньняў, гэтым разам на сушы: іменна ў Бурме, перад самай граніцай Індыі. Ангельцы перапалоханы паведамленьнямі, паводле якіх японскія войскі ўжо заўважаны каля Гоману, у аддегласьці ўсяго 20 кілямэтраў перад усходняй граніцы Індыі. У Нью-Дэйлі ўжо пушчаны ў рух супакаіваючыя выясьненьні, што, маўляў, японскія баявыя сілы ў Бурме зусім недастатковы для распачацьця афэнзывы, што гэта толькі абаронная барацьба японцаў уздоўж граніцы: нідзе ня ўзьніклі баявыя сутыкі з японскімі войскамі.

Узбурэньне, аднак, трывае ня толькі ў Індыі, але і ў мэтраполіі (у самой Англіі) і ў дамінях, і ніхто ня ведае ні ў Вашынгтоне, ні ў Лёндане, дзе можа зьявіцца наступны ўдар японцаў, на сушы, ці на моры. Гэта ўсё змусіла ангельцаў пачаць нябывалы шум і заявіць, што ў Індыю мае прыбыць так званы мамантавы караван караблёў з пяхотай, артылерыяй, сёстрамі міласэрдзія, тэхнікамі, не забыліся захапіць і найнавейшыя танкі... Гэты караван, разам узяты, гэтак вялікі, што наўрад ці знойдзецца які-небудзь порт у Індыі, каб яго мог зьмясьціць... Ад японцаў гэтыя чыстай вады самахвальствы адбіваюцца, відаць, як і «едкія» пагрозы Рузвэльта. Сьвет замест гэтага чакае з напружаньнем, дзе спадзе наступны нечаканы ўдар японцаў.

Ахвяры бальшавікоў

На могілках у горадзе Арнбург на востраве Ёзэль (у Балтыцкім моры каля Латвіі) ізноў знойдзена новая масавая магіла ахвяраў камуністычнага тэрору. У гэтай магіле было шэсьць мужчынскіх трупаў. Пяць з гэтых ахвяраў мелі раны ад выстралаў, а шосты ня меў ніякіх ранаў. Па погляду дохтара гэтая апошняя ахвяра была жыўцом укінута ў магілу й задушылася разам з трупамі.

Недахоп гумы ў ЗША.

У забясьпечаньні ЗША гумай у сапраўднасьці вельмі туга. Гэта сьцьвярджае амэрыканскі часапіс «Тайм» у водным гаспадарчым аглядзе. Перадусім няведама, як апануецца недахоп гумы і які час пройдзе паміж вычарпаньнем маючыхся яшчэ ў ЗША запасаў гумы і ўрухамленьнем запляновавых фабрыкаў вырабу сынтэтычнае гумы.

І вось да амэрыканскіх вэрфевых рабочых кідаецца лёзунг: «Прадукуйце караблі хутчэй, чым немцы іх нішчаць». Як лічыць «Тайм» для амэрыканскіх паняцьцяў гэта мае быць адзінае ў сваім родзе мотто. Флот ЗША патрабуе больш зьнішчальнікаў, больш гончых падводных лодак і вялікую колькасьць меншых ваенных караблёў, якія маглі-б ахоўваць марскія караваны ад атакаў. Пакуль ня будзе зроблена ўзмацненьне амэрыканскага ваенна - марскога флоту, датуль будуць у ЗША бязрадна прыглядацца, як амэрыканская марская камунікацыя ўсё больш здушваецца падводнымі лодкамі і як топяцца адзін гандлёвы карабель за другім, цават у партох.

Наагул бяручы, можна дзеля гэтага без павялічанага пэсымізму сказаць, што небясьпека ад падводных лодак у бліжэйшым часе будзе хутчэй большая, чым меншая.

Дзякуючы страце Гальляндзкае Ост-Індыі ЗША змушаны счыркнуць 100.000 т. гумы, якая прадугледжана па пляну азбройваючай прадукцыі на найбліжэйшы час. Запатрабаваньне ў дастаўках гумы і акрамя таго вялікае. Яшчэ няведама тут і тое, як яго можна пакрыць. Можна, аднак, наагул сказаць, што існуючыя цяпер у злучаных Штатах запасы гумы, ацэненыя акругла на 500.000 т. — гэта ўсё, што маюць у распараджэньні саюзьнікі. Выпрацаваная між тым у ЗША праграма вырабу сынтэтчнае гумы ў сваёй цэласьці яшчэ вельмі сумліўная, бо яна яшчэ ня выйшла з стадыі спробаў. Аб вырабе сынтэтычнае гумы, у кожным выпадку, яшчэ зарана гаварыць.

Газэта паведамляе, урэшце, што ў амэрыканскім насельніцтве выбухла эпідэмія дасьледжваньня гумы. Першы лепшы шукае штучнае гумы, робячы найразнароднейшыя спробы ў прыватных памешканьнях, і пэўны, што ім знойдзена разьвязка загадкі, пасылае праекты кантралюючым гуму ўладам у Вашынгтоне. Гэтыя ўлады проста адбіцца ня могуць ад праектаў, якімі іх закідваюць розныя «дасьледчыкі». Але ЗША, як лічыць «Тайм» пільней патрэбны ня столькі новыя формулы для вырабу штучнае гумы, як адкрыцьцё танейшае фабрыкацыі і ўдасканаленьня дасюль агульна вядомых спосабаў прадукцыі.

У кожным выпадку, экспэрты гумы, як гэта нядаўна выказаў кіраўнік вядомых гумовых фабрык у Гудвіч, бачаць ясна, што больш ніякае цуда ня выратуе ЗША з надзвычай цяжкога палажэньня.

Дзеля гэтага кожны кавалачак гумы мусіць падбірацца проста з надзвычайнай стараннасьцю, каб ня быў аслаблены паважным чынам ваенны апарат.

Без значэньня і зусім бяз розьніцы

Баўгарская ўрадовая газэта «Днэс» з нагоды абвешчаньня вайны ЗША.

Пад загалоўкам «Донаван ізноў наявіўся» урадовая баўгарская газэта «Днэс» выказвае становішча Баўгарыі ў сувязі з абвешчаньнем вайны Амэрыкай. Газэта ўспамінае праступніцкае падарожжа палкоўніка Донавана на Балканы, якое мела ў выніку ахвяраваньне Югаславіі і Грэцыі. Газэта піша далей: «Баўгарыя не паддалася на вудачку «Донаванізму», бо яна ня кіравалася заправіламі англя-амэрыканскіх банкаў, а яна жыве сваімі нацыянальнымі ідэямі і глядзіць цьвяроза на справы. Калі-б знайшоўся ў Баўгарыі які наіўны чалавек, які край упрог-бы ў воз англя-амэрыканскае палітыкі, то Баўгарыя заплаціла-б такой самай цаной, як Грэцыя і Сэрбія. Ясна, што гэта ня сталася, бо справядлівыя баўгарскія імкненьні стаялі ў супярэчнасьці з захопніцкімі імкненьнямі Англіі і яе прыхільнікаў на Балканах. Да таго, народныя інтарэсы Баўгарыі ахоўваліся дзяржавамі восі. Дзеля гэтага зьяўляецца сьмешным, калі чуецца з Амэрыкі, што Баўгарыя ідзе супроць сваёй волі з дзяржавамі восі. Што ў Амэрыцы гаворыцца аб абвешчаньні вайны Баўгарыі, Румыніі і Вэнгрыі, усё гэта бяз ніякага значэньня і зусім бяз розьніцы. Мы стаім у саюзе, які змагаецца на ўсіх фронтах супроць нашых ворагаў. Нямеччына, Італія і Японія ўжо павалілі на зямлю нашых ворагаў, перш чым яны абвесьцілі нам вайну. Дзяржавы пакту трох вядуць далей свой пераможны марш і ў будучыню.

Грошы — цана — рэгуляваньне цаны

Усьцяж прыходзіцца сьцьвярджаць, што цэны й аплаты за тавары й працу ўсялякага роду, асабліва такія, у якіх адчуваецца недахоп па прычыне вайны, вельмі павышаюцца. Няўнікнёным вынікам гэтага зьяўляюцца значныя грашовыя кары, а ў асабліва яскравых выпадках канфіскацыя выстаўленых на продаж і прадаваных па перавышанай цане тавараў. На гэтым мейсцы даецца выясьненьне асноўное істоты грошаў, цаны і значэньня дзяржаўнае палітыкі цэнаў. Шмат парушэньняў вынікае дзякуючы нясьведамасьці. Мы памінаем тыя выпадкі, у якіх у наяўнасьці злая воля й сьвядома намеранае правіненьне.

Што такое грошы? Грошы — гэта выражэньне пэўнае сумы пакупное сілы, яны маюць у нас сваю вартасьць дзякуючы аўтарытэту дзяржавы, якая гарантуе іх прыймо ў абароце. Па сваёй істоце грошы зьяўляюцца заўсёды толькі на ўслугах гаспадаркі, гэта значыць, вымернікам вартасьці для непараўнальных, зрэштай, з сабой тавараў і працаў. Пераможаная эпоха лібаралізму прыпісвала грошам уласную абсалютную вартасьць матарыялу (матарыял золата або срэбра). У выніку гэтага было агульнае настаўленьне на чыста грашовае думаньне, гэта значыць на першым пляне стаяла не прадукцыя ў мэтах заспакаеньня запатрабаваньня, як гаспадарчы высілак, а толькі выключна рэнтабельны ўклад грашовых капіталаў. Усе крызысы былі выкліканы якраз гэтым поўным адверненьнем сапраўднага стану рэчаў.

Цана ёсьць выражэньнем працы або тавару ў абменных зносінах, г. зн. на рынку. У нармальныя часы яна толькі нязначна адхіляецца ад азначанае сярэдняе велічыні, даходы з працы могуць быць дастаткова ўжытыя, бо агульная сума даходаў з працы народу роўна агульнай прадукцыі ў тым самым пэрыядзе часу. Колькасьць грошаў і колькасьць тавараў пакрываецца. Цана выражае вартасьць зробленай працы кожнага паасобку ў форме заплаты.

Адпаведна да ўдзелу кожнага ўласнай працай у сацыяльным прадукце народу зьяўляецца і аплата, а пры помачы грошаў, якімі яна рэалізуецца ў навачаснай гаспадарцы з яе падзелам працы, можа кожны здабыць прадметы штодзеннага ўжытку, неабходныя для жыцьця. Аплаты і цэны знаходзяцца, гэткім чынам, у ўзаемнай цеснай сувязі. Дзеля таго, што ў часе вайны надта вялікая часьць сацыяльнага прадукту мусіць ісьці непасрэдна для патрэбаў арміі, дык для пакрыцьця цывільнага запатрабаваньня астаюцца ў распараджэньні ўжо ня ўсе яго часткі. Даход з працы гэтым самым па вартасьці куды большы, чым магчымасьць ўжываньня існуючых колькасьцяў тавараў. Правідловы іх распадзел дбае аб тым, каб кожны атрымліваў па магчымасьці належачую яму часьць. Заданьнем дзяржаўнага ўсталеньня й рэгуляваньня цэнаў зьяўляецца цяпер сачыць, каб народныя шкоднікі ня жывіліся коштам менш абясьпечаных грамадзянаў шляхам спэкуляцыі, церазмерна плацячы павышаныя цэны й нажываючы недастаючыя тавары. Кожны, хто гэта робіць або ціхачом гэтаму спрыяе, стаецца ня толькі адказным, але й сам сабе шкодзіць, бо агульная колькасьць тавару ёсьць падставай распадзелу ах сярод насельніцтва; хто нажываецца таварам несправядліва, той забірае яго ад другіх. Усе дзяржаўныя мерапрыемствы для правядзеньня справядлівага распадзелу маючыхся тавараў крыжуюцца гэтым і робяць, урэшце, немагчымай пляновую гаспадарку, памінаючы ўжо тое, што кожны, хто купляе па павышаным цэнам, абясцэньвае сваю працу, бо пазьней ён за свае грошы атрымае ізноў ўсе недастаючыя тавары і ў большасьці выпадкаў яшчэ лепшае якасьці. Калі-ж нехта патраціць цяпер неразважна грошы, то ў будучыні ён ня зможа за свае грошы атрымаць тое, што яму належыцца за сваю працу. На варце падзелу тавараў стаяць з аднаго боку ахова цэнаў і з другога боку ўсталеньне цэнаў. Абедзьве гэтыя меры ёсьць інструмантам у руках моцнага нацыяналсацыялістычнага дзяржаўнага кіраўніцтва, які зьяўляецца зарукай, што ніхто ня будзе нажывацца і гаспадарка ня ўцерпіць ніякага нарушэньня. Хто, аднак, думае, што яго гэта не датычыць, што ён і далей зможа вясьці свае цёмныя гэшэфты, той будзе з усёй суровасьцю слушна пакараны, бо для гэткіх прахадзімцаў у сягоньняшняй дзяржаве няма мейсца.

Дасюль звыш 4000 брытанскіх палонных

Італьянскія дадзеныя аб баёх у Паўночнай Афрыцы.

У бітве ў Мармарыцы ангельцы, паводле апошніх трох італьянскіх ваенных паведамленьняў, страцілі дасюль звыш 4000 палонных, 472 танкі, 21 шасэйныя танкі, 103 гарматы і звыш 300 самаходаў. Пасьля ачышчэньня катла ў Гот эль Уамб, дзе трапіла ў рукі войскаў дзяржаваў восі 3000 самых брытанскіх салдатаў, і ангельцы прызнаюць «цяжкія страты». Гот эль Уамб, выбудаваны ангельцамі на ўмацованую пазыцыю, знаходзіцца ў якіх 30 кілямэтрах на паўдзённы захад ад Акромы.

Японцы занялі далейшыя астравы групы Салямон

Як паведамляе Дамэі, японскі ваенна-марскі аддзел высадзіўся нядаўна ў Тулягі, у паўдзённа-усходняй часьці Саламонаўскіх астравоў. Раніцай пасьля гэтага высадзіўшыся аддзел, не напатыкаючы супраціву, заняў увесь востраў, які дасюль выкарыстоўвалі аўстралійскія азброеныя сілы, як найбольш высунутую наперад базу. Дзеля таго, што востраў Суртлянд (каля Баганвільлі) ужо заняты японцамі, акупацыя японцамі Тулягі азначае значную стратэгічную страту для брытанска-аўстралійска-амэрыканскіх баёвых сілаў у гэтым абшары.

Бомбавыя атакі на Міндвэйскія астравы

Трэці японскі выпад супроць Дуч Гарбур.

Усьлед за нечаканым выпадам супроць Алеутаў японцы накіравалі другі ўдар у неспадзяваным напрамку: у чацьвер японскія бамбардыроўшчыкі правялі атаку на Міндвэйскія астравы, важную базу ЗША, распаложаную прыблізна ў 3/4 дарогі да Гаваі ад Японніі. Ад пачатку вайны ў Ціхім акіяне яна ўжо была раз атакована. Падрабязных дадзеных аб ходзе атакі яшчэ няма. Японскі камунікат падае, што атака адбылася раніцай у 9 гадзін і што японскія лятунскія лодкі былі заатакованы гончымі самалётамі ЗША на захад ад Міндвэяў.

На Дуч Гарбур на Алеутах, як цяпер аказалася, было дасюль праведзена 3 налёты, з якіх другі, бяз скінутых бомбаў, відаць, прадпрыймаўся галоўным чынам у разьведвальных мэтах. Ваенна-марское міністэрства ЗША паведамляе, што цяпер у Дуч Гарбур пануе ціша. Першы налёт японцаў меў, відаць, на мэце выпрабаваць абарону, былі скінуты разбурваючыя й запальваючыя бомбы, але пажары быццам былі хутка згашаны. Ваенны міністар Стімсон, каб палагодзіць уражаньне ад бязсумліву ўдачных выпадаў, заявіў прадстаўніком прэсы, што яны быццам тыдзень таму прадбачылі налёт і выдалі адпаведныя загады дзеля абароны прыбярэжным уладам. Уся цывільная абарона ў Юно, сталіцы Аляскі, знаходзіцца ў цэладзеннай алярмавай гатоўнасьці.

«Унітэд Прэсс» паведамляе аб новых японскіх нападах, якія нарушаюць раптам спакой на Ціхім акіяне, справа датычыць першай спробы японцаў разьбіць базы ЗША на Алясцы. Нью-Йоркская прэса нават прарочыць, што трэба лічыцца з магчымасьцю атакі ваенна-марскога флоту на Алеўты, бо з гэтых астравоў японцы маглі-б прабаваць атакаваць і іншыя пункты паўночна-амэрыканскага ўзьбярэжжа. У Нью-Йорку пашыраюцца нават устрывожаныя чуткі, што многія адзінкі японскага флоту, у тым ліку 14 вялікіх суднаў, выплылі ў мора для вялікае атакі супроць Паўночнае Амэрыкі.

Падвойны ўдар Японіі на Ціхім і Індыйскім акіяне

На двух пунктах, аддаленых адзін ад другога многімі тысячамі кілямэтраў, японцы нанясьлі ізноў цяжкія ўдары брытанскай марской сіле. Спэцыяльным падводным лодкам японскага ваенна-марскога флоту, якія пакрыліся славай каля Пэарль Гарбуру, удалося правесьці новую неспадзяваную атаку на дзьве ваенна-марскія базы Англіі й Амэрыкі на Ціхім і Індыйскім акіяне.

Падводныя лодкі праніклі ў Порт Діэго Суарэз на Мадагаскары, які нядаўна быў заняты брытанскімі ўваружанымі сіламі з пагвалчэньнем французкае сувэрэннасьці. Лодкі старпэдавалі брытанскі лінейны карабель клясы «Квін - Элізабэт», а таксама лёгкі крэйсар клясы Арэтуза. Абодва караблі цяжка пашкоджаны. Другая атака супроць аўстралійскага порту Сіднэю была таксама ўвенчана посьпехам. Пранікшым падводным лодкам удалося затапіць адзін варожы ваенны карабель. Гэтымі ўдарамі Японія амаль да гіганцкіх разьмераў пашырыла тэатр ваенных дзеяньняў у Ціхім і Індыйскім акіяне. Заатакованы порт Сіднэй знаходзіцца ў 4,300 марскіх мілях, Діэго Суарэз распаложаны ў 6.500 марскіх мілях ад Японіі.

Калі ўявіць сабе гэтыя выпады японскага ваенна-марскога флоту ў сувязі з атакай японскіх бамбардыроўшчыкаў супроць амэрыканскае базы Дуч Гарбур, то паўстае аграмаднейшы апэрацыйны трыкутнік, які распасьціраецца праз усе кліматычныя зоны ад Арктыкі да гарачых трапікальных краінаў і ўсе бакі якога раўняюцца прыблізна даўжыні зямное кулі.

Лінейныя караблі клясы Квін-Элізабэт маюць вадавыціск 31.100 тоннаў і азброены ў 8 — 38 цм., 8 — 15 цм. гарматаў і цяжкія і лёгкія проціпятунскія гарматы. Японскія газэты сьцьвярджаюць, што пашкоджаньне лінейнага карабля клясы Квін - Элізабэт цалком раскідала ангельскія пляны абароны Індыйскага акіяну. Яшчэ большую вартасьць прыдае «Асагі» маральнаму ўзьдзеяньню японскія атакі на Сіднэй. Яна паказала ЗША, што яны ня могуць абараніць Аўстраліі.

Страты ў Лёнданскай тэлеграфнай сеці ад немецкіх налётаў

Вялізарная сіла нямецкіх налётаў на Англію пацьвярджаецца наглядна найразнароднейшымі паасобнымі камунікатамі з Лёндану. Гэтак «Таймс» паведаміў нядаўна, што ў самым толькі Лёндане на працягу часу ад верасня 1940 г. да верасьня 1941 г. было зьнішчана бомбамі 1695 кабляў (тэлефонных лініяў) Амаль 3000 пунктаў кабельных спалучэньняў быццам напраўлены, а далёка больш 500.000 правадоў трэба яшчэ палатаць. Ахвярай бомбаў пала таксама вялікая колькасць тэлефонных кіёскаў, з якіх 50.000 дасюль ня можа быць урухомлена.

Заняты важны стратэгічны пункт на паўночны ўсход ад Кантону

Японскія адборныя войскі, якія прадпрынялі новыя апэрацыі на поўдні Кітая, паводле паведамленьня Дамэі, занялі 1-га чэрвеня Чунгва, вельмі важны стратэгічны пункт на рацэ Кішыу, прытоку Пэікіангу, 75 км. на паўночны ўсход ад Кантону.

Згодна з паведамленьнем з фронту газэты «Піокіо Асагі Шымбун», заняцьце Чунгва адбылося ў выніку прадпрынятае ў вялікім маштабе афэнзывы, якую пачало японскае экспэдыцыйнае войска ў Паўдзённым Кітаі ў нядзелю раніцай. Яна мае зьнішчыць Чунгкінгскія войскі пад камандай гэнэрала Іучанму ў правінцыі Квантунг. Чунгва, якую японцы здабылі штурмам, абаранялася Чунгкінгскімі войскамі, якія належалі да 152, 153 і іншых дывізыяў.

Атака на Алеуты выклікала паніку

Усе ціхаакіянскія радыястанцыі ЗША маўчаць.

У Сан - Францыско была паветраная трывога.

Японская атака на Алеуты выклікала аграмаднае ўзьдзеяньне ўва ўсёй Паўночнай Амэрыцы. Гэтак ад мінулай ночы больш ня чуваць ніводнае радыястанцыі на ціхаакіянскім узьбярэжжы ЗША. Як да таго павядомлена раніцай у чацьвер з Вашынгтону, радыястанцыі па загаду вайсковых уладаў мусяць з увагі на бясьпечнасьць спыніць сваю дзейнасьць. Усё ціхаакіянскае ўзьбярэжжа апынулася ў стане найвялікшага ўзбуджэньня. Камітэтам абароны была абвешчана на Каліфорнію гатоўнасьць алярму. Сан - Францыско меў нават паветраную трывогу, якая, аднак, трывала нядоўга. Вялікія абшары Канады мелі таксама паветраную трывогу.

Аднак, найбольш панічным зьяўляецца настрой на Алеутах і сярод насельніцтва Аляскі. На Алясцы зараз - жа быў абвешчаны стан алярму. У мэтах успакаеньня ўстрывожанага насельніцтва губэрнатар Аляскі выдаў адозву для захаваньня супакою й парадку, у якой ён указвае на бясьпечнасьць краю, дзякуючы прабываньню ў Алясцы і на Алеутах амэрыканскіх угрупаваньняў флоту й арміі. У адозве гаворыцца: «Варожая паветраная афэнзыва на Аляску пачалася сягоньня ў форме атакі японскіх самалётаў супроць Дэч-Гарбур. Армія і флот, аднак, гатовы даць доказы сваёй вялікай вартасьці. Выдаецца загад усім цывільным арганізацыям абароны быць у алярмавай гатоўнасьці. Вайсковыя ўлады ў адпаведным часе пададуць далейшыя падрабязнасьці аб японскіх налётах».

Работа падводных лодак

Надзвычайныя аграніченьні ужываньня бэнзыны ў «найбагацейшай краіне сьвету».

У атлянтыцкіх штатах ЗША, як паведамляе карэспандэнт Лёнданскае газэты «Дэйлі Тэлеграф», нястача бэнзыны ў выніку бязупынных атакаў нямецкіх падводных лодак на амэрыканскія танкеры (наліўныя караблі) сталася гэтак вялікай, што вялікшыя выдавецтвы газэт, як, напрыклад, «Нью-Йорк Дэйлі Нью» замест матораў мусяць ужываць конскую сілу. Усе хатнія дастаўкі таксама амаль спынены. Дзеля нястачы бэнзыны і ашчаднасьці апонаў усьцяж абмяжоўваецца абслугоўваньне вялікіх пральняў, малочных прадпрыемстваў і ўсіх большых гандлёвых дамоў.

Вялікія пажары ў Зундэрлэндзе

Вынікі нямецкіх налётаў.

Да атакі нямецкіх баёвых самалётаў на Зундэрлэнд на ўсходнім пабярэжжы Англіі Найвышэйшае Камандаваньне Арміі паведамляе далей: Калі зараз пасьля поўначы нямецкія баёвыя самалёты пры бязхмарным небе паказаліся над аб'ектам налёту, брытанскія проціпятунскія батарэі ўсіх калібраў прабавалі адбіць частым загараджваючым агнём атакі нямецкіх самалётаў. Ня гледзячы на гэта, нямецкія баёвыя самалёты праніклі ў абшары над самым цэнтрам гораду. Вялікая колькасьць разбурваючых бомбаў скінута на горад і ў раёне порту. Дзесяткі тысяч запальваючых бомбаў выклікалі шырокія пажары, пераважна ў паўночна-заходняй часьці Зундэрлэнду.

Балёнавая загарода на берагох ЗША?

Як паведамляе амэрыканскі ваенны дэпартамант, на ўсіх важнейшых стратэгічных пунктах амэрыканскага ціхаакіянскага ўзьбярэжжа ад Канады да Мэксыкі мае быць зроблена балёнавая загарода. Паводле гэтага апавяшчэньня яна будзе найбольшай балёнавай загародай з усіх існаваўшых дасюль дзе-небудзь.

Вашынгтон прызнае затапленьне 57 караблёў у маі

Частковае прызнаньне стушована брахнёй

У Вашынгтоне афіцыяльна павядомлена, што ў маі затоплена падводнымі лодкамі дзяржаваў восі 57 паўночна - амэрыканскіх караблёў. Каб затушаваць неяк уражаньне гэтага частковага прызнаньня, карабельны дыктатар адмірал Лэнд пашырае няверагоднае цьверджаньне, што за гэты-ж месяц быццам спушчана на мора 58 параходаў з амэрыканскіх вэрфяў. Як відаць, паўночна - амэрыканская прапаганда здавольваецца ўжо біляньсам зыскаў аднаго параходу ў спаборніцтве падводных лодак адносна вэрфяў.

АБВЕСТКА

У мейсцы паветранай абароны Беласток загадваецца неадкладна ўва ўсіх будынках і забудовах паставіць судзьдзі з пяском да гашэньня. Адпаведным судзьдзём могуць быць вёдры, картонныя або дзеравяныя скрынкі. Ува ўсіх памешканьнях і бюрах гэтае судзьдзё павінна стаяць у карыдорах (сенях), перад уваходнымі дзьвярыма. Апрача таго кожнае памешканьне павінна быць забясьпечана так званымі «проціпажарнымі дручкамі» (каля 1,5 м. са шматкай), якія таксама павінны знаходзіцца звонку памешканьня пры скрынках з пяском.

Як пясок да гашэньня, можа быць ужыты сухі, ясны пясок і аб дастаўцы гэтага пяску павінен клапаціцца сам уласьнік памешканьня або бюро. Меншыя колькасьці гэтага пяску можна атрымаць у паліцэйскіх вучастках (рэвірах).

Выкананьне гэтага мерапрыемства будзе кантраляваць паліцыя, катоая будзе натаваць кожны выпадак недакладнага выкананьня ці непарадку.

Беласток, 8 чэрвеня 1942 г.

Прэзыдэнт Паліцыі як кіраўнік мясцовай проціпаветранай абароны.

Herausgeber und Druck: Sturmverlag G. m. b. H. Königsberg, Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437.